

УДК 339.543.0 (075)

УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

Дяченко І. А.

Київський національний університет технологій та дизайну

У статті проведено аналіз інноваційного розвитку сфери телекомунікацій. Визначено особливості сфери телекомунікацій з точки зору інноваційної політики. Виділено фактори, які стримують інноваційний розвиток сфери телекомунікації України. Запропоновано організаційно-економічні механізми інноваційного розвитку сфери телекомунікацій.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, ринок телекомунікацій, новітні технологічні досягнення, фактори інноваційного розвитку, механізми інноваційного розвитку*

Сучасний етап розвитку підприємств, ринкового середовища, високий рівень конкуренції на ринку обумовлює активну інноваційну діяльність організацій. Інноваційна діяльність на сучасному етапі є складним процесом трансформації новоотриманих ідей та знань в об'єкт економічних відносин. Формування цих умов можливе лише через активізацію суб'єктами господарювання інноваційної діяльності. Це означає те, що першочерговим завданням у цьому напрямку, повинно стати дослідження саме тих питань, вирішення яких кардинально змінить відношення до процесу інноваційної діяльності всіх його учасників: продукувати та впроваджувати інновації – повинно стати не тільки економічною доцільністю, але й необхідністю. Значний прорив в технологіях та інформаційній сфері змушує підприємство орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг та створювати їх.

Постановка завдання

Інноваційна діяльність операторів телекомунікацій дуже впливає на традиційні сфери світової економіки, висуваючи нові технологічні вимоги до продукції, організації виробництва, внутрішньогалузевої комунікації та керуванню персоналом. Сучасна телекомунікаційна сфера займає особливе положення в економіці країни, оскільки є найбільш наближеною до світових стандартів за такими критеріями, як темпи росту, конкурентоспроможність послуг, рівень розвитку науково-технічної бази, професіоналізм менеджменту. Метою роботи є виявлення стримуючих факторів інноваційного розвитку сфери телекомунікацій, а також формування організаційно-економічних механізмів інноваційного розвитку сфери телекомунікацій.

Об'єкти та методи дослідження

Широке коло питань пов'язаних з формуванням механізму керування сферою телекомунікацій України, фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку, моделюванням динаміки інноваційних процесів розглянуто в роботах таких вітчизняних та закордонних учених як Д. В. Богатирьов, С. В. Вахнюк, М. И. Крупка, С. В. Онишко, В. М. Орлов, О. В. Савчук, О. О. Саверченко, Л. П. Сай, Л. А. Стрій, Ю. С. Шипулина і багатьох інших. Однак невирішеною проблемою залишається формування організаційно-економічних механізмів інноваційного розвитку сфери телекомунікацій, що обумовлює актуальність досліджуваного питання.

Результати досліджень та їх обговорення

Останнім часом новітні технологічні досягнення призвели до формування принципово нових галузей економіки, корінним чином змінивши економічний і соціальний устрій суспільства. В першу чергу це стосується сучасної галузі телекомунікацій. Для підтримки конкурентоспроможності телекомунікаційні компанії проводять активну інноваційну політику і планомірно виводять на ринок нові товари і послуги. Це пояснюється високою наукоємністю галузевої продукції і значно коротшим в порівнянні з іншими галузями життєвим циклом товару, а також відносно обмеженими можливостями по диференціації вже існуючих продуктів через їх високу стандартизацію.

Теперішній час характеризується стрімкими темпами розвитку телекомунікацій. Протягом 10-20 років до масових послуг зв'язку увійшли доступ в Інтернет і стільниковий зв'язок, факс і електронна пошта. За рахунок впровадження волоконнооптичних ліній зв'язку, цифрових систем передачі, потребі збільшення швидкості і об'ємів передаваного трафіку з'явилося багато нових телекомунікаційних технологій: IP-телефонія, ADSL, ATM та інші.

Прагнення України до інтеграції з Європейським Союзом (ЄС) вимагає від неї проведення деяких змін як в суспільстві взагалі, так і в галузі телекомунікації зокрема, таких як: лібералізація умов діяльності операторів телекомунікацій; демонополізація надання телекомунікаційних послуг; створення конкурентного середовища при наданні телекомунікаційних послуг.

Для успішного здійснення цих змін потребується удосконалення законодавчої бази. При цьому повинна бути закріплена головна роль Національної комісії з питань регулювання зв'язку (НКРЗ) України тому, що в конкурентному середовищі вона має бути незалежною від інтересів конкуруючих операторів телекомунікацій і відстоювати

національні інтереси, які не завжди співпадають з інтересами окремих операторів телекомунікацій, особливо монопольних.

Важливим етапом є визначення телекомунікаційних ринків. При цьому необхідно враховувати, що на першому місці знаходиться висока якість надання телекомунікаційних послуг, на другому – бездоганне обслуговування клієнтів, на третьому – лідирування на ринку, що також відображає безупинний процес підвищення якості продуктів та обслуговування.

Для прийняття оптимальних рішень щодо визначення ринків телекомунікаційних послуг необхідно їх проаналізувати, визначаючи при цьому неефективні послуги. Це дозволить вибрати телекомунікаційні послуги, надання яких необхідно розвивати.

Телекомунікаційні послуги, як товар, мають такі особливості:

- номенклатура послуг порівняно стійка, але, разом з тим, зміна технології й організації їхнього надання сильно впливають на соціально економічні характеристики і функції послуг;
- співіснують традиційні і передові технології надання послуг, при цьому терміни переходу від одних до інших послуг досить значні;
- застосовується галузевий принцип створення послуг з переважно територіальним способом їхнього надання [3].

Сегментація ринку телекомунікаційних послуг може бути проведена на основі різних критеріїв, вибір яких визначається призначенням послуги. Виходячи з виду продукції (тут під продукцією розуміється і послуги), наданого телекомунікаційним ринком, у самому загальному виді можна виділити три його основних сегменти: телекомунікаційних послуг; телекомунікаційних засобів і систем; програмного забезпечення.

Масове впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на основі прямих зв'язків без участі посередників сприяє свободі переміщення інформації і нематеріальних активів і створює значні переваги в суспільному розвитку. Вже зараз неймовірно збільшені потоки інформації – телефонні розмови, факсимільна інформація, електронна пошта, масиви даних та телебачення – показують, якою мірою світ стає ще більш залежним від засобів телекомунікації, які змінюють бізнес, стиль життя, суспільство в цілому.

Слід відмітити, що інноваційна діяльність телекомунікаційних компаній робить великий вплив на традиційні галузі світової економіки, висуваючи нові технологічні вимоги до продукції, організації виробництва, внутрігалузевої комунікації і управління персоналом. Для успішного функціонування в умовах нового інформаційного суспільства всім ринковим суб'єктам необхідно своєчасно адаптуватися до останніх досягнень телекомунікаційних компаній.

Можна виділити фактори, які стримують інноваційний розвиток сфери телекомунікацій України

- 1) низький рівень державного фінансування інноваційного розвитку і недостатність власних коштів операторів телекомунікацій;
- 2) відсутність науково-методологічної бази формування інноваційної системи сфери телекомунікацій;
- 3) відсутність мотивації вітчизняних операторів до впровадження науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт;
- 4) недосконалість податкового законодавства;
- 5) ослаблення взаємозв'язків науки й виробництва;
- 6) низька інвестиційна активність вітчизняних, закордонних інвесторів;
- 7) відсутність координації дій суб'єктів інноваційної діяльності [2].

Тому, формування організаційно-економічних механізмів інноваційного розвитку сфери телекомунікацій повинне бути пов'язане з відновленням основних виробничих фондів, які є головним джерелом збільшення обсягів виробництва й створення умов для надання телекомунікаційних послуг на рівні світових стандартів.

Напрямки інноваційної політики телекомунікаційних компаній визначаються наступними особливостями сфери телекомунікацій:

- сфера телекомунікацій надає на ринок унікальний продукт, що сполучає в собі матеріальне виробництво, сферу послуг і технології. Таким чином, оператори телекомунікацій функціонують відразу в декількох сферах економіки, що породжує новий виток інновацій;
- потенційним цільовим ринком телекомунікаційної продукції є більша частина населення, а ступінь його охопту залежить лише від фактору часу і нових технічних можливостей;
- у силу технічних характеристик продукції операторів телекомунікацій практично неможливо і недоцільно діяти тільки в національних рамках [3].

Нижче в табл. 1 наведені показники, що характеризують фінансовий стан ПАТ «Укртелеком» за 2011-2012 р.р. [5].

Таблиця 1

**Основні показники, що характеризують фінансовий стан
ПАТ «Укртелеком» за 2011-2012 р.р.**

Показники	2011 р.		2012 р.		Нормативні значення
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	
1	2	3	4	5	6
1. Коефіцієнт незалежності	0,2	0,2	0,2	0,3	$\geq 0,5$
2. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,2	0,2	0,2	0,3	$\geq 0,7$
3. Коефіцієнт ділової активності	1,56		1,85		збільшення
4. Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	0,3		0,4		збільшення
5. Коефіцієнт ефективності використання власних коштів	0,7		0,9		збільшення
6. Загальний коефіцієнт покриття по балансу	0,17	0,17	0,17	0,19	не < 1

За розрахунками проведеного аналізу виявлено, що стан підприємства за деякими показниками є залежним та фінансово нестійким, оскільки розраховані показники не відповідають нормативному значенню.

В сучасних умовах господарювання, які характеризують розвиток ринкових відносин, диверсифікація як стратегія не носить системний характер та не виступає постійно супутньою альтернативою.

Така тенденція розвитку економіки взагалі, та галузі зв'язку зокрема, бере свій початок з часів планової економіки, коли диверсифікація майже не розглядалась як елемент стратегічної альтернативи розвитку підприємства. Існували лише спроби здійснити деяке розширення діяльності підприємства, що відбувалось у рамках централізованого та необґрунтованого процесу диверсифікації, без дослідження самого

процесу та наслідків. Директивне централізоване планування сприяло обмеженню як кількості елементів господарства, так і кількості зв'язків між елементами. В таких умовах спеціалізація сприяла розвитку однобічного на нестійкого функціонування підприємств, багато з яких опинились на межі банкрутства. Надмірна інтеграція однорідних виробництв сприяла не тільки посиленню монополістичних тенденцій, фактичній відсутності конкуренції, диктаті цін, нав'язуванні застарілої продукції, взаємному перекладанні відповідальності, низький рівень техніки та технологій управління, а також створювало організації, які не підлягали управлінню [4].

Через це, як наслідок з'явилися негативні тенденції, які посилювались в період переходу до ринкових відносин, що сприяло масовому падінню об'ємів виробництва товарів та послуг. Досвід країн з розвинутою ринковою економікою показує, що диверсифікація повинна розглядатися компанією навіть тоді, коли вона займає лідируюче положення в галузі.

Підприємства України, взявши до уваги досвід світових компаній, які успішно диверсифікують свою діяльність, почали впроваджувати стратегії диверсифікації у всіх галузях економіки, і в галузі зв'язку зокрема. В галузі зв'язку, яка є дуже динамічною, оскільки потребує постійного впровадження інновацій в процесі виробництва послуг зв'язку, звернулися до диверсифікації, як одного з найбільш адекватного сценарію розвитку компанії. Якщо звернутися до архівів ПАТ «Укртелеком», а саме до Звіту за 2012 рік., де говориться: «...Враховуючи світові тенденції розвитку телекомунікацій, подальший розвиток Укртелекому базуватиметься на диверсифікації послуг зв'язку шляхом проведення докорінних змін в існуючій інфраструктурі, розвитку тих напрямків, які забезпечать найбільшу ефективність діяльності у конкурентному середовищі [5].

Судячи з цього, можна говорити про наявність причинно-наслідкового зв'язку між розвитком ринкових відносин та впровадженням стратегії диверсифікації на підприємстві зв'язку, оскільки сам процес надання послуг зв'язку базується на досягненнях науки та техніки, що унеможливорює директивне централізоване планування діяльності підприємства зв'язку. Як вже зазначалось раніше, галузь зв'язку є дуже динамічно розвиваючою, саме тому і стратегія підприємства зв'язку має бути дуже гнучкою, яка не тільки враховує інноваційні світові досягнення, а й успішно впроваджує їх при наданні послуг зв'язку. Цей факт підтверджується планами

підприємств зв'язку України. Наприклад, ПАТ «Укртелеком» у своїх звітах, плануючи подальшу діяльність постійно акцентує увагу на інноваційних зрушеннях.

Таким чином, логічно початковим в процесі диверсифікації, як результаті розвитку світової економіки, являється матеріалізація інновацій, а результативним – втілення в життя стратегічних пріоритетів технічної політики. Узявши зокрема галузь зв'язку на прикладі ПАТ «Укртелеком» можна говорити про наступні інноваційні перетворення як результат диверсифікаційних змін:

- розвиток базової магістральної високошвидкісної транспортної мережі в напрямку розбудови мультисервісної інтегрованої телекомунікаційної мережі компанії;
- розвиток сучасних універсальних телекомунікаційних мереж для надання послуг нового покоління;
- розвиток сучасних широкосмугових дротових та бездротових технологій абонентського доступу;
- розвиток мереж (первинної, передачі даних, Інтернет, телефонної мережі загального користування тощо) для задоволення платоспроможного попиту з урахуванням тенденції до конвергенції цих мереж з мультисервісною широкосмуговою мережею.

Висновки

Підсумовуючи усе вищесказане, необхідно зазначити, що інноваційна діяльність у повному обсязі має комплексний, системний характер і охоплює такі види роботи, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяльність, яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову діяльність. Усе це створює прогресивні умови для інноваційного розвитку та активізації інноваційних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про телекомунікації» від 18.11.2003 № 1280-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Стеклов В. К. Основи управління мережами та послугами телекомунікацій / Стеклов В. К., Кільчицький Є. В. // К.: Техніка. – 2004. – 438 с.
3. Татарников О. Перспективы развития средств связи и информационных технологий / Татарников О. // Компьютер Пресс. – 2006. – № 1. – С.16-22.

4. Томпсон А. А, мл. Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации / Томпсон А. А, мл. Стрикленд А. Дж. // Учебник для вузов. Пер.с 9-го англ.изд.-М.: ИНФРА-М, 2000. – 253 с.
5. Офіційний сайт ПАТ «Укртелеком». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrtelecom.ua>

Дяченко И. А.

Усовершенствование инновационной деятельности предприятия отрасли электросвязи

В статье проведен анализ инновационного развития сферы телекоммуникаций. Определены особенности сферы телекоммуникаций с точки зрения инновационной политики. Выделены факторы, которые сдерживают инновационное развитие сферы телекоммуникации Украины. Предложено организационно-экономические механизмы инновационного развития сферы телекоммуникаций.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационное развитие, рынок телекоммуникаций, новейшие технологические достижения, факторы инновационного развития, механизмы инновационного развития

Dyachenko I. A.

Improvement of innovative activity of the enterprises of the telecommunications industry

In article the analysis of innovative development of sphere of telecommunications is carried out. Features of telecommunication sphere from the point of view of an innovative policy are defined. Factors which constrain innovative development of Ukraine are allocated. Organizational-economic mechanisms of innovative development of sphere of telecommunications are offered.

Keywords: innovative activity, innovative development, the market of telecommunications, the latest technological achievements, innovation factors, mechanisms of innovative development